

Beoordeling beschermde soorten Havengebied, Sint-Annaland

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet

F. van Vliet
E.J.F. de Boer

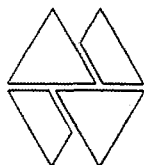

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Beoordeling beschermde soorten Havengebied, Sint-Annaland

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet

F. van Vliet
E.J.F. de Boer

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Tholen

30 maart 2005
rapport nr. 04-324

Status uitgave: eindconcept
Rapport nr.: 04-324
Datum uitgave: 30 maart 2005
Titel: Beoordeling beschermde soorten Havengebied, Sint-Annaland
Subtitel: Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet
Samenstellers: drs. F. van Vliet
ir. E.J.F. de Boer
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 38
Project nr.: 04-457
Projectleider: ir. E.J.F. de Boer
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Tholen
Markt 1-5, 4695 CE Sint-Maartensdijk
Referentie opdrachtgever: 7557/IIIrero, brief dd 7 december 2004
Akkoord voor uitgave: Directeur Bureau Waardenburg bv
drs. A.J.M. Meijer

Paraaf:

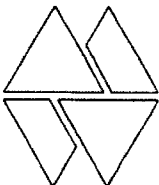

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Tholen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 - 512710, Fax 0345 - 519849
e-mail wbb@buwa.nl website: www.buwa.nl

Voorwoord

Gemeente Tholen werkt aan een aanpassing van het bestemmingsplan voor de locatie Havengebied te Sint-Annaland. Deze aanpassing moet bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk maken. Hierbij zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet.

Gemeente Tholen heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om een *quick scan* naar beschermde soorten uit te voeren. In dit rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen.

In het rapport wordt uitgegaan van de Algemene Maatregel van Bestuur betreffende vrijstellingen en ontheffingen op grond van de Flora- en faunawet, die eind januari 2005 van kracht is geworden.

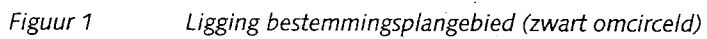
Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

F. van Vliet	Veldwerk, rapportage
E.J.F. de Boer	Projectleiding, veldwerk

Vanuit Gemeente Tholen werd de opdracht begeleid door de heer Weeda.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Aanpak <i>quick scan</i>	7
1.3 Het plangebied	8
1.4 Voorgenomen ingreep	9
2 Wettelijk kader	13
2.1 Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn	13
2.2 Flora- en faunawet	14
2.3 Algemene Maatregel van Bestuur	15
2.4 Natuurbeschermingswet	16
2.5 Ecologische Hoofdstructuur	16
3 Resultaten	19
3.1 Bronnenonderzoek	19
3.2 Veldonderzoek	23
3.3 Effecten van de ingreep	26
4 Conclusies en aanbevelingen	29
4.1 Conclusies	29
4.2 Vrijstellingen en ontheffingen	30
4.3 Aanbevelingen	30
5 Literatuur	33
Bijlage 1 Projectenkaart plangebied	35

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Bij de uitvoering van de voorgenomen herinrichting van de bestemmingsplanlocatie Havengebied te Sint-Annaland zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van op grond van de Flora- en faunawet beschermde soorten. Als de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal vrijstelling of ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet moeten worden verkregen. Bovendien dient rekening te worden gehouden met eventuele effecten op beschermde natuurgebieden.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een *quick scan* naar beschermde soorten. Deze resultaten kunnen dienst doen bij de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag ex artikel 75 in het kader van de Flora- en faunawet.

De *quick scan* betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied en de directe omgeving en de te verwachten effecten van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden. De *quick scan* vindt plaats op grond van bronnenonderzoek en een terreinbezoek. De *quick scan* is een momentopname op basis van *best professional judgement* en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de afwezigheid van soorten.

De *quick scan* betreft geen veldinventarisatie. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Gelet op het moment van het onderzoek was dit ook niet mogelijk geweest.

1.2 Aanpak *quick scan*

Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek gaat uit van bestaande en beschikbare gegevens. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen, is het Natuurloket op internet (www.natuurloket.nl) bezocht en zijn diverse verspreidingsatlassen van relevante soortengroepen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

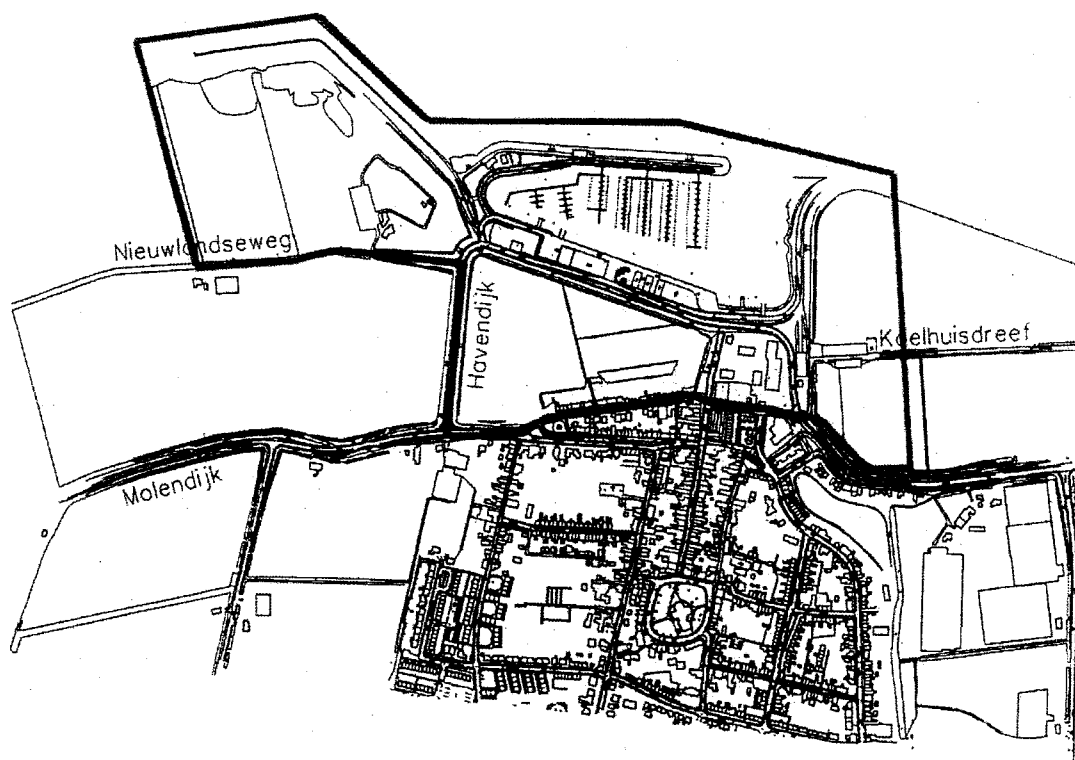
Terreinbezoek

Het plangebied is op 13 december 2004 bezocht. Tijdens dit terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

1.3 Het plangebied

Sint-Annaland is gelegen aan de noordzijde van het schiereiland Tholen. Tholen wordt gekenmerkt door grootschalige polders met vooral akkerbouw. Behalve akkerbouw, legt men zich in Sint-Annaland toe op glastuinbouw en de teelt van bloemzaden. Een groot deel van de in 1962 aangelegde handelshaven is tegenwoordig als jachthaven in gebruik. De haven staat in open verbinding met de Krabbenkreek. De Krabbenkreek is een uitloper van de Oosterschelde, gelegen tussen Tholen en Sint Philipsland. In deze uitloper komt het getijdewater tot rust, zodat zand en slib, die met het water meegevoerd worden, bezinkt. Daardoor hebben zich uitgestrekte slikken en schorren gevormd.

De planlocatie is weergegeven in figuur 2. Het gaat om een gebied van in totaal ca. 30 ha. Het plangebied omvat de haven, een strandje, (verouderd) bedrijfsterrein, een boomgaard, akkerland, grasland, bebouwing en infrastructuur.

Figuur 2 Begrenzing bestemmingsplangebied (rood omlijnd)

1.4 Voorgenomen ingreep

Bij de herinrichting van het Havengebied zijn 14 deelgebieden te onderscheiden (zie ook de projectenkaart in Bijlage 1):

1. Camping

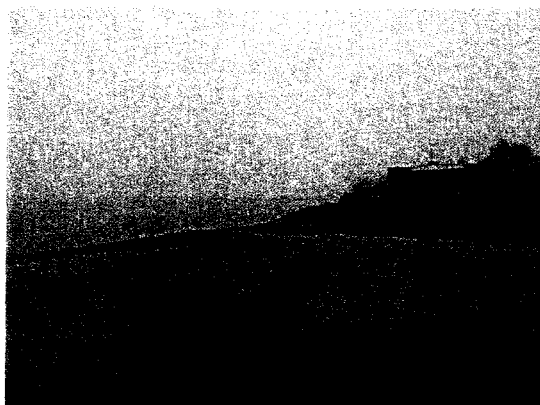
Het bestemmingsplan voorziet in de uitbreiding van de camping in westelijke richting, waar momenteel een braakliggende akker gelegen is. Het gebouw met de centrale voorzieningen wordt vernieuwd. De windsingel tussen het bestaande campingterrein en de akker zal worden verwijderd. Bij de ruimtelijke uitwerking zal een zone met opgaand groen van minimaal 15 m breed (her)aangelegd worden.

Akker en singel naast bestaande recreatiepark

2. Strandje

Deze voorziening blijft in zijn huidige vorm gehandhaafd.

Het strandje te Sint-Annaland

De havendam tussen de haven en de Krabbenkreek

3. Havendam

De aanwezige bebouwing op de havendam wordt gehandhaafd (woning, restaurant, clubgebouw watersportvereniging). Het clubgebouw van de watersportvereniging zal

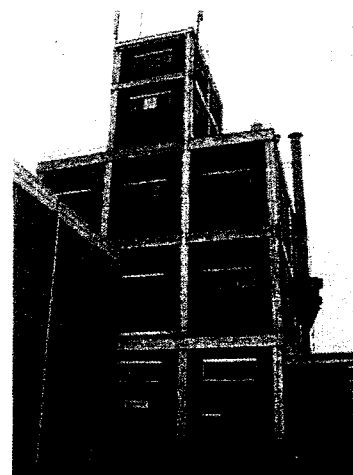
worden uitgebreid met een separaat toilet-/douchegebouw aansluitend aan het terras van het clubgebouw.

4. Jachthaven

De jachthaven wordt uitgebaggerd en uitgebreid. Gekoppeld aan de huidige kade, is een steiger gepland, waarbij een regelbare of afsluitbare toegang tot de steiger te overwegen is. Afhankelijk van de totale inrichting van haven en kades zal wellicht (tijdelijk) gewerkt moeten worden met zogenaamde mobiele steigers.

Jachthaven Sint-Annaland.

Het CZAV-gebouw

5. CZAV-gebouw

Het bedrijfscomplex zal worden gesloopt. Op het andere eind van de havenkade zal een appartementencomplex (koopappartementen) ontwikkeld worden. Dit complex heeft bij benadering een zelfde grootte als het te slopen bedrijfspand.

6. Kleine Suzannapolder

In het bestemmingsplan is in de Kleine Suzannapolder voorzien in de realisatie van permanente en recreatieve woningbouw met bijbehorende infrastructuur en groenvoorzieningen.

De Kleine Suzannapolder gezien vanaf het CZAV-gebouw

7 Westelijke Pleinwand

Het bestemmingsplan voorziet in de realisatie van een pleinwand als voortzetting van de huidige noordelijke gevelwand van het Havenplein. Er zal woningbouw worden gerealiseerd.

Het plangebied van de westelijke pleinwand en het Havenplein

Een deel van het verouderde bedrijfsterrein

8. Herontwikkelen verouderd bedrijfsterrein

Het gebied moet een omslag maken van een industrieel terrein naar een centrumgebied. Bestaande bebouwing zal worden gesloopt en de Havenweg (zuidzijde) wordt gedeeltelijk verlegd. Er zal nieuwbouw en parkeergelegenheid worden gerealiseerd.

9. Bedrijventerrein

Het bestemmingsplan voorziet op deze locatie in de ontwikkeling van een bedrijventerrein. Momenteel staat op het terrein een boomgaard, een bedrijf en een ruimte voor winterstalling voor boten.

Locatie van het nieuwe bedrijfsterrein.

De dijk (links) en een deel van de havenkade (rechts)

10. Boulevard

De dijk tussen het dorp en de kade zal heringericht worden. De dijk blijft primaire waterkering en behoudt de rol van ontsluitingsroute voor de haven. Daarnaast krijgt de dijk ook een rol als ontsluitingsroute voor de Kleine Suzannapolder.

11. Kade

Het kadegebied zal worden heringericht en in zuidelijke richting worden uitgebreid. De gewenste herinrichting zal deels voorzien in een gebruik als parkeerterrein.

De Havenweg en aanliggende bebouwing

Stortsteen begroeid met wieren aan de oost-zijde van de haven

12. Dorpsentree

In samenhang met de ontwikkeling van project nr. 8 zal de Havenweg iets in zuidelijke richting verlegd moeten worden. Hierdoor zullen enkele opstallen moeten worden gesloopt.

13. Havenplein

Het bestaande Havenplein wordt vergroot en doorgetrokken tot aan de waterkering. Dit vereist de herinrichting van het plein.

14. Combi-steiger met kade

Aan de zuidzijde van de haven zal ten behoeve van het thematische bedrijventerrein een kade met steiger ontwikkeld kunnen worden.

De effecten op beschermde soorten zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunt hiervoor zijn:

- het baggeren van de haven;
- het slopen van gebouwen;
- het verwijderen van aanwezige vegetaties;
- het dempen van sloten;
- het bouwrijp maken van terrein;
- de nieuwbouw van woningen, bedrijven, parkeervoorzieningen en nieuwe infrastructuur, het verleggen van bestaande wegen.
- de aanleg en uitbreiding van kades en steigers.

2 Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen beschreven.

De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wetgeving. De belangrijkste Europese wetgevingselementen zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Hierin wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. Soortenbescherming en gebiedsbescherming staan grotendeels los van elkaar en hebben ieder hun eigen werking. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (2002), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998, die thans ter behandeling bij de Eerste Kamer ligt. In het kader van de soortenbescherming wordt een onderscheid gemaakt tussen verbodsbepalingen, waarvan vrijstelling of ontheffing kan worden verkregen, en de zorgplicht, die te allen tijde geldt.

2.1 Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

De Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn maken deel uit van de Europese regelgeving en zijn van kracht in alle Europese lidstaten. Beide hebben twee beschermingsstrategieën: het beschermen van leefgebieden en het beschermen van specifieke soorten en habitats.

Kernpunt in de richtlijnen is de "gunstige staat van instandhouding" van soorten en habitats. Dit wordt voor habitats nader ingevuld door eisen te stellen aan het natuurlijk (potentieel) verspreidingsgebied en het areaal dat het habitat daadwerkelijk inneemt, de randvoorwaarden voor zijn voortbestaan op de lange termijn en de gunstige staat van instandhouding van typische soorten binnen een habitat. Voor soorten worden eisen gesteld aan areaal c.q. populatie-omvang, populatiedynamica, en het beschikbare natuurlijke areaal.

De Vogelrichtlijn (1979) heeft tot doel de bescherming en het beheer van alle vogels die op het grondgebied van de EU in het wild leven en hun habitats (leefomgeving). Voor een aantal bedreigde soorten en voor een aantal soorten trekvogels zijn in Nederland 44 gebieden als Speciale Beschermingszones aangewezen.

Artikel 5 van de Vogelrichtlijn verplicht de lidstaten onder meer om het vangen, het doden en het opzettelijk verstoren van alle in het wild voorkomende vogelsoorten en de beschadiging of vernieling van nesten en het vernielen, rapen en in bezit hebben van eieren te verbieden. In artikel 9 is aangegeven onder welke voorwaarden hiervan afgeweken mag worden. Deze bepalingen zijn opgenomen in de Flora- en faunawet.

De Habitatrichtlijn (1992) heeft als doel het behoud van de wilde flora en fauna (behalve vogels) in de Europese Unie. Voor habitats genoemd in Bijlage I en soorten genoemd in Bijlage II van de Habitatrichtlijn, moeten lidstaten Speciale BeschermingsZones instellen, om de gunstige staat van instandhouding te garanderen. In dit kader zijn in Nederland aan de Europese Commissie 141 gebieden aangemeld.

Bij ruimtelijke ingrepen is de bescherming in het kader van de Habitatrichtlijn alleen van toepassing indien soorten vermeld op de Bijlage IV binnen het plangebied aanwezig zijn. Ingrepen zijn alleen toegestaan indien de gunstige staat van instandhouding niet wordt bedreigd, er geen alternatieven voor de ingreep zijn en er een groot algemeen belang met de ingreep gemoeid is.

De bescherming van gebieden in het kader van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn is van toepassing indien de ruimtelijke ingreep plaatsvindt binnen een Vogel- of Habitatrichtlijngebied. Ook als de ingreep in de omgeving van een Speciale Beschermingszone plaatsvindt moet de "externe werking" onderzocht worden.

2.2 Flora- en faunawet

De bescherming van dier- en plantensoorten is sinds 1 april 2002 in de Flora- en faunawet geregeld. Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel verbodsbepalingen als een zorgplicht.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij principe'. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn. Voor verschillende categorieën soorten en verschillende activiteiten zijn vrijstellingen of ontheffingen van deze verbodsbepalingen mogelijk. Hiervoor gelden verschillende voorwaarden (zie onder).

Naast de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet geldt de zorgplicht ten aanzien van alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving (zie kader). De zorgplicht geldt altijd, voor iedereen en in alle gevallen.

Verbodsbepalingen volgens de Flora- en faunawet

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten.

Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren.

Het met het oog van bovenstaande doelen opsporen van dieren.

Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren.

Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren;

Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren.

Zorgplicht volgens de Flora- en faunawet

- artikel 2:
1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

2.3 Algemene Maatregel van Bestuur

De Minister van LNV heeft door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur de regelgeving rond de Flora- en faunawet aangepast, zodat de werking van de wet eenvoudiger wordt. De beoogde inwerkingtreding van deze AMvB is eind februari 2005. Het belangrijkste gevolg is dat de procedures bij ruimtelijke ingrepen en bij bestendig gebruik en beheer aanzienlijk eenvoudiger worden, aangezien voor de meest algemene soorten er een vrijstelling van de verbodsbepalingen komt (voor onder meer ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer). De interpretatie van een aantal artikelen is, onder meer door het ontbreken van jurisprudentie, nog niet op alle punten geheel helder.

Bij het toepassen van de Flora- en faunawet wordt voortaan een onderscheid gemaakt in drie categorieën van beschermde soorten:

1. De algemene beschermde soorten waarvoor ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en bestendig gebruik en beheer een vrijstelling zonder nadere voorwaarden geldt. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend voor het verjagen, verontrusten, verstoren en onopzettelijk doden van deze groep soorten, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. De zorgplicht blijft van kracht.
2. De minder algemene beschermde soorten: voor een aantal soorten, waaronder alle inheemse vogels en een aantal bedreigde plant- en diersoorten, geldt een minder strikt beschermingsregime.
Vrijstelling geldt als op basis van een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Ontheffing kan worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor vogels worden echter geen ontheffingen verleend.
3. De 'strikt' beschermde soorten: plant- en diersoorten die vermeld staan in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen als bedreigde soorten (genoemd in Bijlage 1 van het betreffende besluit).
Voor het overtreden van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Die kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing

voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Een compensatieplan, waarin wordt aangegeven hoe schade aan een soort wordt voorkomen, dan wel wordt gecompenseerd, kan vereist zijn. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling van de verboden in artikels 9, 11 en 12, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode.

Categorieën 1 en 2 gelden als 'niet strikt beschermde' soorten, categorie 3 geldt als 'strikt beschermd'.

Daarnaast is er een kleine categorie van zeldzame soorten die op Bijlage II van de Habitatrichtlijn voorkomen, maar niet beschermd zijn op grond van de Flora- en faunawet. Derhalve bestaat er geen noodzaak of mogelijkheid ontheffing aan te vragen voor ingrepen die deze soorten kunnen beïnvloeden. Deze soorten zijn alleen (strikt) beschermd in de Speciale Beschermingszones, die ten behoeve van deze soorten zijn ingesteld. Voor het plegen van ingrepen in zulke gebieden geldt altijd het afwegingskader van de Habitatrichtlijn.

2.4 Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. In de vigerende wet zijn twee categorieën beschermde gebieden te onderscheiden: beschermde natuurmonumenten (particulier eigendom) en staatsnatuurmonumenten (staatseigendom). Handelingen binnen beschermde gebieden die de wezenlijke kenmerken van het gebied aantasten zijn in principe verboden en worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Bij ruimtelijke ingrepen in de nabije omgeving van de beschermde gebieden moet worden bepaald in hoeverre de externe werking van de ingreep een effect heeft op het beschermde gebied. In de nabije toekomst zal de bescherming van Speciale Beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet worden verankerd; een wetswijziging is in verregaande staat van voorbereiding.

2.5 Ecologische Hoofdstructuur

De Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV, 1993) bevat de doelstellingen, de hoofdlijnen en de belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor land- en tuinbouw, natuur, landschap, cultuurhistorie, openlucht recreatie, bosbouw en visserij. Onderdeel hiervan is de ecologische hoofdstructuur (EHS), geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (1990), welke bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS) is in het streekplan van de provincie

opgenomen; ruimtelijke plannen van gemeenten worden hieraan getoetst. De PEHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen. Een voorwaarde voor het behoud van de EHS is dat de bestaande bodemkundige en waterhuishoudkundige situatie gehandhaafd wordt. Aantasting is uitsluitend mogelijk in geval van een zwaarwegend maatschappelijk belang. Bij aantasting van de EHS is het compensatiebeginsel van toepassing. Dat betekent dat verloren gegane natuur- en landschapswaarden en recreatieve waarden elders moeten worden gecompenseerd, zodat per saldo geen kwaliteitsverlies optreedt.

3 Resultaten

3.1 Bronnenonderzoek

Beschermde gebieden

Het plangebied 'Havengebied' te Sint-Annaland is of maakt geen deel uit van een Speciale Beschermingszone. Direct aan het plangebied grenst de Krabbenbeek, een uitloper en daarmee onderdeel van de Oosterschelde. De Oosterschelde is in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn aangewezen als Speciale Beschermingszone (sbz). De Oosterschelde kwalificeert zich als sbz onder de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van kluut, dwergster, kuifduiker, lepelaar, grauwe gans, brandgans, rotgans, bergeend, smient, pijlstaart, slobbeend, brilduiker, slechtvalk, scholekster, bontbekplevier, zilverplevier, kanoetstrandloper, bonte strandloper, rosse grutto, wulp, zwarte ruit, tureluur en steenloper. Daarnaast kwalificeert de Oosterschelde zich als sbz onder de Habitatrichtlijn vanwege het voorkomen van de volgende habitattypen: grote, ondiepe kreken en baaien en Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie (*Glaucopuccinellietalia maritimae*). Voor wat betreft soorten is het gebied verder aangemeld voor noordse woelmuis en zeehond.

Tevens is de Krabbenkreek, inclusief de jachthaven van Sint-Annaland, als onderdeel van de Oosterschelde, beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet.

Het Nb-wet aanwijzingsbesluit 'Oosterschelde' bevat een lange lijst natuurwaarden (zowel soorten als habitats) die niet worden genoemd in het aanmeldingsbesluit van de Oosterschelde als Habitatrichtlijngebied noch beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet. Soorten op de lijst variëren van zeer algemene soorten (bijv. brandnetel en braam) tot gemeenschappen en soorten die karakteristiek en vermoedelijk dus wel kwalificerend zijn voor de Oosterschelde. Met name die soorten zijn van belang waarvoor termen als "van groot belang, belangrijke functie, voornaamste, uniek, specifiek, enige Nederlandse, karakteristiek en zeldzaam" zijn gehanteerd en soorten die in de nota soortenbeleid van de Provincie Zeeland zijn opgenomen. Tabel 3.1 geeft een overzicht van de relevante natuurwaarden. De tabel is opgedeeld in twee delen: een deel habitats en flora en een deel fauna (excl. vogels). Al deze soorten worden (voor het gemak) als 'kwalificerend' in het kader van de Nb-wet aangeduid, hoewel in het Nb-wet besluit in werkelijkheid geen kwalificerende soorten als zodanig worden aangegeven.

De Krabbenkreek maakt tevens deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Aan de Oosterschelde zijn de volgende natuurdoeltypen en subdoeltypen toegekend: zout getijdenlandschap, beheerde kwelder en slufte en groen strand (provincie Zeeland, 2001).

Tabel 3.1 'Kwalificerende' habitats en flora in het kader van de Nb-wet

<i>Kwalificerende Habitats</i>	<i>Kwalificerende flora</i>
Getijde gebied	Zeegras
Schorren	Darmwervevegetatie
Slikken	Zeeweegbree
Platen	Schorre zoutgras
Soortenrijke wervevegetaties op hard substraat	Gewone zoutmelde
Schelpenruggen	Zeealsem
Wetland	Engels gras
Zoutevegetaties, al dan niet in pioniersstadium	Klein slijkgras
	Schorrezoutgras
	Zilte waterranonkel
	Galigaan
	Geelhartje
	Strandbiet
	Zeewinde
	Blauwe zeedistel
	Lamsoor

Fauna (voor zover niet kwalificerend in het kader van de Habitatrichtlijn, exclusief vogels)

<i>Vissen</i>	<i>Overige</i>
Zeedonderpad	Zeekreeft
Zeenaald	Zeekat
Zwarte grondel	
Botervis	
Snotolf	
Harnasmannetje	
Schol	
Bot	
Schar	
Tong	
Haring	
Sprot	

Beschermde soorten in de regio

Het plangebied 'Havengebied' ligt in de kilometerhokken x:65 / y:402 en x:66 / y:402. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl zie tabellen 3.2 en 3.3). Het plangebied bestaat uit een oppervlak van 30 ha een wisselend percentage van de kilometerhokken waarvan brongegevens beschikbaar zijn.

Tabel 3.2 Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:65 / y:402 (FF = Flora- en faunawet; H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst).

Soortgroep	FF	H/V	RL	Volledigheid	Actualiteit
Vaatplanten	3	-	7	goed	1975-1989
Mossen	nvt	-	-	niet onderzocht	1980-2003
Korstmossen	nvt	-	-	niet onderzocht	1980-2003
Paddenstoelen	nvt	nvt	-	niet onderzocht	1975-2003
Zoogdieren	-	-	-	niet onderzocht	1990-2003
Broedvogels	-	-	-	niet onderzocht	1990-2002
Watervogels	89	-	-	goed	'90/'91-'01/'02
Reptielen	-	-	-	niet onderzocht	1985-2003
Amfibieën	-	-	-	niet onderzocht	1985-2003
Vissen	-	-	-	niet onderzocht	1985-2003
Dagvlinders	-	-	1	goed	1992-2003
Nachtvlinders	nvt	-	nvt	niet onderzocht	1980-2003
Libellen	-	-	-	niet onderzocht	1990-2003
Sprinkhanen	nvt	nvt	-	matig	1990-2003
Overige ongewervelden	-	-	-	slecht	1990-2003

Tabel 3.3 Rapportage Natuurloket voor kilometerhok x:66/ y: 402 (FF = Flora- en faunawet; H/V = Habitatrichtlijn / Vogelrichtlijn; RL = Rode lijst).

Soortgroep	FF	H/V	RL	Volledigheid	Actualiteit
Vaatplanten	1	-	10	goed	1975-1989
Mossen	nvt	-	-	niet onderzocht	1980-2003
Korstmossen	nvt	-	2	redelijk	1980-2003
Paddenstoelen	nvt	nvt	-	niet onderzocht	1975-2003
Zoogdieren	-	-	-	niet onderzocht	1990-2003
Broedvogels	17	-	-	goed	1990-2002
Watervogels	89	-	-	goed	'90/'91-'01/'02
Reptielen	-	-	-	niet onderzocht	1985-2003
Amfibieën	-	-	-	niet onderzocht	1985-2003
Vissen	-	-	-	niet onderzocht	1985-2003
Dagvlinders	-	-	-	redelijk	1992-2003
Nachtvlinders	nvt	-	nvt	niet onderzocht	1980-2003
Libellen	-	-	-	matig	1990-2003
Sprinkhanen	nvt	nvt	-	niet onderzocht	1990-2003
Overige ongewervelden	-	-	-	slecht	1990-2003

Het Natuurloket geeft aan dat de flora in beide kilometerhokken goed is onderzocht. Uit kilometerhok x:65 / y:402 is het voorkomen bekend van drie beschermde plantensoorten en zeven plantensoorten die staan vermeld op de Rode lijst. Uit kilometerhok x:66 / y:402 is het voorkomen bekend van één beschermde plantensoort en tien soorten die staan vermeld op de Rode lijst.

De interactieve Flora van Nederland geeft het voorkomen van zeven beschermde plantensoorten binnen het uurhok (5 x 5 km) waarin het plangebied is gelegen: grasklokje (vrij zeldzaam in Zeeland, op droge, min of meer voedselrijke grazige grond, op dijken en langs spoorwegen), grote kaardebol (algemeen, in bermen en op dijken, in ruigten), brede wespenorchis (vrij algemeen, met name in bosranden en langs beplantingsranden), aardaker (vrij algemeen in Zeeland, op vochtige kalkhoudende grond, in bermen en op dijken), wilde marjolein (plaatselijk algemeen in Zeeland, op droge, zonnige tot licht beschaduwde hellingen, vooral aan dijken), gewone vogelmelk (vrij algemeen, op vrij open plaatsen, in graslanden, bermen dijken en loofbossen) en groot zeegras (zeldzaam, op bij eb niet droogvallende plaatsen). De door het Natuurloket gemelde beschermde plantensoorten behoren zeer waarschijnlijk tot bovengenoemde soorten.

Broedvogels zijn alleen onderzocht in kilometerhok x:66 / y:402. De mate van onderzoek is goed te noemen. Uit het kilometerhok is het voorkomen bekend van zeventien soorten broedvogels. Watervogels (niet broedvogels, wintergasten) zijn in beide kilometerhokken goed onderzocht. Uit beide kilometerhokken zijn negenentachtig soorten bekend.

Rode lijst vogelsoorten (broedvogels) die bekend zijn uit het uurhok waarin het plangebied is gelegen, zijn slobbeend, patrijs, bontbekplevier, grutto, tureluur, zomertortel, koekoek, kerkuil, ransuil, veldleeuwerik, boerenwaluw, huiswaluw, graspieper, gele kwikstaart, spotvogel, grauwe vliegenvanger, huismus, ringmus en kneu (SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002). Van deze soorten heeft alleen de kerkuil jaarrond dezelfde verblijfplaats. Nestplaatsen van de kerkuil zijn niet bekend uit het kilometerhok waarin het plangebied is gelegen (<http://www.uilen.org/kerkuil/regio17.html>).

Ten oosten van het bestemmingsplangebied liggen buitendijks op minder dan 500 m de schorren en slikken van de Krabbenkreek (en de Joanna-Mariapolder) Deze vormen hoogwatervluchtplaatsen voor onder de Vogelrichtlijn kwalificerende vogelsoorten als bontbekplevier, zilverplevier, kanoetstrandloper, bonte standloper, steenloper, wulp, kluut, tureluur, scholekster, rosse grutto, zwarte ruiter en rotgans (www.deltavogelatlas.nl).

Dagvlinders zijn volgens het Natuurloket redelijk tot goed onderzocht in de kilometerhokken waarin het plangebied is gelegen. Uit het kilometerhok x:65 / y:402 is één dagvlindersoort bekend die staat vermeld op de Rode lijst. Overige ongewervelden zijn matig tot niet onderzocht in beide kilometerhokken.

Het jaarverslag van dagvlinders, libellen en sprinkhanen over 2002/2003 (EIS-Nederland, De Vlinderstichting & De Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2003) bevat geen meldingen van het voorkomen van beschermde dagvlinders en libellen in het uurhok waarin het plangebied is gelegen. Overige beschermde ongewervelden zijn op basis van verspreidingsgegevens niet te verwachten in de regio (Gittenberger *et al.*, 1984; Gittenberger *et al.*, 1998; Bruyne, 2002; Huijbregts, 2003; Kalkman, 2004; Timmermans *et al.*, 2004; <http://www.anemoon.org>).

Voor de overige relevante soortengroepen geeft het Natuurloket aan geen meldingen te hebben van het voorkomen van beschermde soorten, waarbij moet worden aangetekend dat deze soortengroepen vaak niet of slecht zijn onderzocht. De gegevens uit de verschillende verspreidingsatlassen geven een indicatie van de soorten die in de omgeving voorkomen.

Voor wat betreft zoogdieren worden de volgende beschermde soorten uit het uurhok waarin het studiegebied is gelegen, gemeld: egel, mol, woelrat, veldmuis, konijn, haas, wezel, bunzing, hermelijn, ree, laatvlieger en gewone dwergvleermuis (Broekhuizen *et al.*, 1992; Limpens *et al.*, 1997). Noordse woelmuis en zeehond zijn niet bekend uit het uurhok waarin het plangebied is gelegen (Broekhuizen *et al.*, 1992; La Haye *et al.*, 2001).

Voor wat betreft amfibieën is uit het uurhok waarin het plangebied is gelegen het voorkomen bekend van de volgende soorten: bruine kikker, gewone pad en rugstreeppad (Bergmans & Zuiderwijk, 1986; Bogaerts, 2004). Het betreffen oude waarnemingen in de periode 1970-1984.

Er zijn geen beschermde vissoorten, noch reptielen bekend uit het uurhok waarin het plangebied is gelegen (Bergmans & Zuiderwijk, 1986; De Nie, 1996; Bogaerts, 2004).

3.2 Veldonderzoek

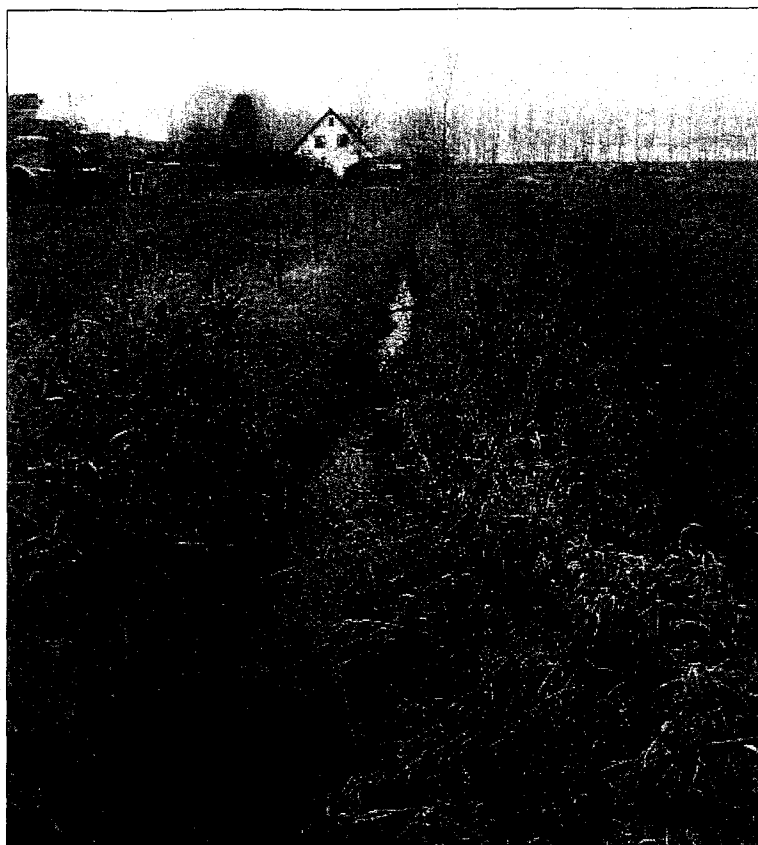
Flora

Binnen het plangebied komen verschillende vegetatietypen voor: windsingels (met o.a. els en eik), fruitboomgaard, grasland, akker (aardappel en teunisbloem), bermvegetaties, ruigte- en pioniervegetaties en plantsoen. Langs de haven groeien zoutminnende planten als lamsoor, zeekraal en zeewieren.

In het plangebied is één beschermde plantensoort waargenomen, namelijk de grote kaardebol. Er werden enkele exemplaren aangetroffen in een ruigtehoekje in de Kleine Suzannapolder.

Verder kunnen eventueel brede wespenorchis en wilde marjolein verwacht worden in het plangebied. Beide soorten zijn bekend uit het uurhok waarin het plangebied is gelegen (zie paragraaf 3.1). De brede wespenorchis is een vrij algemene soort die met name voorkomt in bosranden en langs beplantingsranden. Wilde marjolein is plaatselijk algemeen in Zeeland en kan worden aangetroffen op droge, zonnige tot licht beschaduwde hellingen (zoals op dijken).

De bermen in het plangebied zijn over het algemeen eentonig en ruig en beschermde soorten als grasklokje, aardaker en gewone vogelmelk worden dan ook niet verwacht binnen het plangebied. Op grond van de aangetroffen vegetaties en terreinkenmerken worden ook geen andere beschermde soorten verwacht.

Eén van de sloten in de Kleine Suzannapolder

Zoetwatervissen

In de Kleine Suzannapolder liggen een aantal sloten die met elkaar in verbinding staan. De sloten worden gekenmerkt door een dichte oeverbegroeiing en relatief steile oevers. De sloten zijn ondiep (< 50 cm) en smal. Op basis van de terreinkenmerken en hun verspreiding (zie paragraaf 3.1) worden geen beschermde zoetwatervissoorten verwacht in het plangebied.

Amfibieën

De aanwezige sloten in het plangebied zijn geschikt als voortplantingswater voor met name bruine kikker en gewone pad. Incidenteel kan ook de kleine watersalamander verwacht worden. Voor de gewone pad biedt het plangebied tevens geschikt landbiotoop.

Navraag bij de Provincie Zeeland leert dat de rugstreeppad, een strikt beschermde soort, vrij algemeen voorkomt in de poldergebieden op Tholen. Voortplantingswateren van rugstreeppadden in poldergebieden betreffen over het algemeen sloten met weinig begroeide oevers en een dichte ondergedoken watervegetatie. Dergelijke wateren zijn niet aanwezig in het plangebied. De rugstreeppad wordt derhalve niet verwacht in het plangebied.

Reptielen

Het plangebied is ongeschikt voor reptielen en uit de omgeving zijn geen verspreidingsgegevens bekend (zie paragraaf 3.1).

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn er geen beschermde zoogdieren waargenomen. Wel zijn holletjes van veldmuis en molshopen waargenomen. Op basis van de aard van de aanwezige habitats mag verder het voorkomen verwacht worden van gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, dwergspitsmuis, bosmuis en dwergmuis. Het zijn soorten die allen kunnen worden aangetroffen in terreinen met een (hoog) opgaande bodembedekkende vegetatie (Lange *et al.*, 1994). Opgaande vegetatie is aanwezig in de vorm van (hoog) grasland, braamstruiken en bosschages. Ook voor egel, wezel, bunzing en hermelijn biedt het plangebied geschikt biotoop en voldoende dekking.

Vleermuizen hebben hun vaste verblijfplaatsen vaak in holtes in bomen of in gebouwen. Oude bomen met holtes komen niet binnen het plangebied voor, gebouwen echter wel. Gebouwen die gesloopt zullen worden binnen het plangebied zijn bedrijfspanden. Gebouwbewonende vleermuizen die bekend zijn uit de omgeving van het plangebied zijn dwergvleermuis en laatvlieger (zie paragraaf 3.1). Verblijfplaatsen van beide soorten bestaan uit nauwe ruimten zowel aan de binnenkant als aan de buitenkant van gebouwen, zoals ruimten onder dakpannen en tussen spouwmuuren. Kolonies van beide soorten worden met name aangetroffen in woonhuizen. De te slopen gebouwen in het plangebied betreffen bedrijfspanden voorzien van golfplaten daken, die nauwelijks ruimte voor vleermuizen bieden. Evenmin beschikken deze gebouwen over spouwmuuren. Verblijfplaatsen van vleermuizen worden derhalve niet verwacht binnen het plangebied.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende soorten waargenomen: dodaars, wulp, blauwe reiger, groene specht, fazant en kauw. Dodaars en groene specht zijn opgenomen op de Rode lijst. Voor de meeste van deze soorten biedt het plangebied geschikte broedgelegenheid. Ook voor uit de omgeving van het plangebied bekende Rode Lijst soorten als patrijs, zomertortel, koekoek, grauwe vliegenvanger, huismus, ringmus en kneu biedt het plangebied in principe in beperkte mate geschikt broedbiotoop.

Ongewervelden

Op grond van de terreinkenmerken van het plangebied en hun verspreiding (paragraaf 3.1) worden geen beschermde ongewervelden verwacht in het plangebied.

3.3 Effecten van de ingreep

Gebieden

Het plangebied ligt in de nabijheid van het 'de Krabbenkreek', een gebied dat als onderdeel van de Oosterschelde in het kader van zowel de Habitatrichtlijn als de Vogelrichtlijn is aangewezen als Speciale Beschermingszone. Tevens is de Krabbenkreek, inclusief de jachthaven van Sint-Annaland, beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet en maakt het deel uit van de EHS.

Binnen en in de nabijheid van Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden zijn nieuwe plannen, projecten of handelingen in principe niet toegestaan, indien deze een significant effect hebben op (populaties van) soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangewezen. Voor EHS-gebieden en gebieden die beschermd zijn op grond van de Natuurbeschermingswet geldt dat nieuwe plannen, projecten of handelingen in principe niet zijn toegestaan, indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van deze gebieden significant aantasten.

Vogelrichtlijn

Op minder dan 500 m van het bestemmingsplangebied bieden vormen de schorren en slikken van de Krabbenkreek (en de Joanna-Mariapolder) belangrijke hoogwatervluchtplaatsen voor onder de Vogelrichtlijn kwalificerende vogelsoorten als bontbekplevier, zilverplevier, kanoetstrandloper, bonte standloper, steenloper, wulp, kluut, tureluur, scholekster, rosse grutto, zwarte ruiter en rotgans (www.deltavogelatlas.nl). Hoogwatervluchtplaatsen zijn van groot belang als rustplaats voor deze soorten bij hoog water. De schorren en slikken zijn tevens van belang als foerageergebied voor diverse soorten steltlopers, strandlopers en eenden. Op de slikken bevinden zich uitgestrekte zeegrasvelden die van belang zijn als voedsel voor de rotgans en voor verschillende eendensoorten. Tenslotte zijn de schorren en slikken een belangrijke broedplaats voor diverse soorten.

Onduidelijk is wat de effecten zullen zijn van de extra verstoring die de aanleg van bedrijventerrein in het oostelijk deel van het bestemmingsplangebied en de uitbreiding van de haven met zich mee zal brengen op aanwezige (populaties van) vogels. Vogels zijn gevoelig voor verstoring. Frequentie verstoring kan er toe leiden dat hoogwatervluchtplaatsen, broed- en foerageergebied in de directe nabijheid van het bestemmingsplangebied deels verloren gaan of verstoord worden. Een expliciete toetsing van de voorgenomen ingreep aan de Vogelrichtlijn wordt noodzakelijk geacht.

Habitatrichtlijn

Er is geen sprake van aantasting van kwalificerende habitattypen en (populaties van) de onder de Habitatrichtlijn kwalificerende soorten zeehond en noordse woelmuis. Er is geen sprake van ruimtebeslag van beschermd Habitatrichtlijngebied. Er gaat geen oppervlakte aan kwalificerende habitattypen verloren. Zeehond en noordse woelmuis komen niet in de omgeving van het plangebied voor.

Op grond van bovenstaande wordt een expliciete toetsing van de voorgenomen plannen aan Habitatrichtlijn niet noodzakelijk geacht.

Natuurbeschermingswet

Bij de herinrichting van het havengebied te Sint-Annaland worden nieuwe kades en steigers aangelegd, waarbij mogelijk 'soortenrijke wiervegetaties op hard substraat' verloren gaan.

Het voorkomen van soortenrijke wiervegetaties op hard substraat in de Oosterschelde is uniek. De diversiteit van de wiervegetaties verschilt per locatie. Onderzoek in de periode 1994-1995 naar de levensgemeenschappen op hard substraat in de getijde zone van de Oosterschelde wees uit dat de wierlevensgemeenschappen in de omgeving van het havengebied Sint-Annaland (dijkvakken 53, 54 en 55) soortenarm tot redelijk ontwikkeld (met eventuele potentie uit te groeien tot soortenrijke wiergemeenschappen) waren (Van Berchum & Meijer, 1997). Onbekend is wat de kwaliteit van deze wiervegetaties in het havengebied momenteel is (mond med R. Jentink, Rijkswaterstaat Directie Zeeland).

De ingreep betreft slechts een klein oppervlakte van het totale oppervlakte waar in potentie soortenrijke wiervegetaties kunnen voorkomen. Momenteel zijn de dijkverbeteringen van de Oosterschelde in voorbereiding. In de keuze van de bekleding zullen herstel- en verbeteringsmogelijkheden voor wieren en typische zoutplanten hierbij standaard meegewogen worden, zodat het oppervlakte met in potentie soortenrijke wiervegetaties mogelijk nog groter zal worden. Ook de dijk rondom de haven van Sint-Annaland zal hierbij worden betrokken. In hoeverre de dijk hier dient te worden aangepast is nog niet bekend. Omdat het betreffende stukje dijkvoet zeer klein (< 100 meter) is ten opzichte van de totale lengte van dijken langs de Oosterschelde die met wiervegetaties zijn begroeid worden geen significante effecten verwacht voor het habitattype soortenrijke wiervegetaties. Aanbevolen wordt om, indien bij de aanleg van nieuwe kades en steigers in het havengebied te Sint-Annaland de stortsteen met wieren vernietigd wordt, zo mogelijk in de nieuwe inrichting rekening te houden met ontwikkelingsmogelijkheden van wiervegetaties op de nieuwe constructie.

De aanleg en uitbreiding van kades en steigers en het baggeren van de haven zal naar verwachting geen significant effect hebben op populaties van 'kwalificerende' vissen en overige fauna (zeekat en zeekreeft). Indien de stortsteen verwijderd wordt gaat voor hard substraat soorten zoals kreeft zeekat, zeedonderpad, grote zeenaald, zwarte grondel, botervis en snotolf potentieel foerageer- en voortplantingsbiotoop verloren. Ditzelfde geldt voor het harnasmannetje dat haar eieren bevestigt op bruinwieren. Het betreft slechts een zeer beperkt oppervlakte van het totale voortplantingsbiotoop (hard substraat) van deze soorten in de Oosterschelde. Overige soorten zijn voor hun voortplanting niet afhankelijk van hard substraat. Tijdens de baggerwerkzaamheden kunnen aanwezige vissoorten tijdelijk verstoord worden. Het zal gaan om beperkte aantallen. Pelagische vissoorten als haring en sprat verblijven in de Oosterschelde in open water en zijn niet in het havengebied te verwachten. De bodemgebonden platvissen schol, bot, schar en tong leven met name op een zandige ondergrond. Zij zullen slechts beperkt in de slibrijke haven voorkomen.

Gesteld kan daarom worden dat betreffende ingrepen in de haven geen significant effect zullen hebben op die natuurwaarden op basis waarvan de Oosterschelde is aangewezen als beschermd natuurgebied.

EHS

Er is geen sprake van versnippering of onderbreking van ecologische verbindingzones of leefgebieden. De voorgenomen ingreep zal geen afbreuk doen aan de landschapsstructuur en belevingswaarde van de beschermde gebieden, gezien de huidige functie van het plangebied (jachthaven en bebouwde kom). Verder zal de voorgenomen ingreep de ontwikkeling van de na te streven natuurdoelen in de beschermde gebieden niet in de weg staan.

Flora

Bij de herinrichting van het havengebied te Sint-Annaland zullen groeiplaatsen van de beschermde grote kaardebol verloren gaan. Daarnaast kunnen mogelijk groeiplaatsen van de brede wespenorchis en wilde marjolein verloren gaan. Het betreft vrij algemeen in de regio voorkomende soorten. De voorgenomen ingreep zal geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten.

Amfibieën

Met de voorgenomen ingreep kan bestaand voortplantingshabitat van bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander verloren gaan. Het betreft zeer algemeen in Nederland voorkomende amfibieënsoorten die niet strikt beschermd zijn. De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten.

Zoogdieren

Met de ingreep zal leefgebied met vaste verblijfplaatsen van veldmuis en mol verloren gaan. Daarnaast kan met de ingreep leefgebied met vaste verblijfplaatsen van bosspitsmuis, huisspitsmuis, dwergspitsmuis, bosmuis en dwergmuis vernietigd worden. Tevens kan potentieel foerageergebied voor egel, wezel, bunzing en hermelijn verdwijnen. Het betreft algemeen voorkomende soorten. De gunstige staat van instandhouding van deze soorten zal dan ook niet worden aangetast.

Vogels

Voor een aantal vogelsoorten zal door de ruimtelijke ingreep een beperkte oppervlakte habitat verdwijnen. De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende broedvogel-populaties. Deze soorten vinden in de omgeving en de nieuwe inrichting van het plangebied voldoende geschikt broedbiotoop.

Alle werkzaamheden die betrekking hebben op het verwijderen van vegetatie en het slopen van gebouwen zullen buiten het broedseizoen moeten plaatsvinden. Dit seizoen loopt van ongeveer van half maart tot half augustus.

Overige groepen

Voor beschermde soorten reptielen, vissen en ongewervelden heeft het plangebied geen betekenis. Er zijn derhalve geen effecten op deze soorten te verwachten.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Te verwachten effecten van de ingreep

- Onbekend is wat de effecten zullen zijn op (populaties van) onder de Vogelrichtlijn kwalificerende vogelsoorten voor de aangrenzende sbz Oosterschelde. Een expliciete toetsing van de voorgenomen ingreep aan de Vogelrichtlijn wordt noodzakelijk geacht.
- De voorgenomen ingreep in de haven zal naar verwachting geen merkbaar effect hebben op de natuurwaarden op basis waarvan de Oosterschelde is aangewezen als beschermd natuurgebied.
- De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van grote kaardebol, brede wespenorchis en wilde marjolein.
- De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.
- De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van mol, veldmuis, bosspitsmuis, huisspitsmuis, dwergspitsmuis, bosmuis, dwergmuis, egel, wezel, bunzing en hermelijn.
- De voorgenomen ingreep zal leiden tot een lokaal verlies aan biotoop voor broedvogels.
- Voor beschermde soorten reptielen, vissen en ongewervelden heeft het plangebied geen betekenis. Er zijn derhalve geen effecten op deze soorten te verwachten.

Overtreding verbodsbepalingen Flora- en faunawet

- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep *zullen* leiden tot beschadiging of vernietiging van groeiplaatsen van grote kaardebol.
- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep *kunnen* leiden tot beschadiging of vernietiging van groeiplaatsen van brede wespenorchis en wilde marjolein.
- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep *zullen* leiden tot beschadiging of vernietiging van vaste verblijfplaatsen van veldmuis en mol.
- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep *kunnen* leiden tot beschadiging of vernietiging van vaste verblijfplaatsen van bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, bosspitsmuis, huisspitsmuis, dwergspitsmuis, bosmuis, dwergmuis, egel, wezel, bunzing en hermelijn.
- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep *zullen* leiden tot opzettelijke verstoring van veldmuis en mol.
- Werkzaamheden in het kader van de voorgenomen ingreep *kunnen* leiden tot opzettelijke verstoring van bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, bosspitsmuis, huisspitsmuis, dwergspitsmuis, bosmuis, dwergmuis, egel, wezel, bunzing en hermelijn.

4.2 Vrijstellingen en ontheffingen

Beschermde natuurgebieden

De voorgenomen ingreep zal naar verwachting geen significant negatief effect hebben op beschermde natuurgebied(en). Voor werkzaamheden in de Oosterschelde dient ten alle tijden een Nb-wetvergunning te worden aangevraagd. Vergunningen in het kader van de Nb-wet dienen te worden aangevraagd bij de provincie.

Soorten

In het plangebied komt naar verwachting een aantal beschermde soorten voor. Uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden zal naar verwachting leiden tot overtreding van verbodsbepalingen, waarvoor vrijstelling of ontheffing zal moeten worden verkregen. De zorgplicht blijft altijd geldig, in de volgende paragraaf staan handreikingen voor de invulling daarvan.

'Categorie 1'

Voor de zgn. 'categorie 1' soorten geldt een algemene vrijstelling, indien de werkzaamheden te karakteriseren zijn als ruimtelijke ingreep of bestendig gebruik en beheer. Het betreft in dit geval: grote kaardebol, brede wespenorchis, kleine watersalamander, bruine kikker, gewone pad, mol, veldmuis, bosspitsmuis, huisspitsmuis, dwergspitsmuis, bosmuis, dwergmuis, egel, wezel, bunzing en hermelijn.

'Categorie 2'

Voor zgn. 'categorie 2' soorten geldt een vrijstelling, indien de werkzaamheden te karakteriseren zijn als ruimtelijke ingreep of bestendig gebruik en beheer én er gewerkt wordt op basis van een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. In dit geval betreft het: wilde marjolein.

Omdat momenteel niet op basis van een gedragscode wordt gewerkt (deze is nog niet ontwikkeld), is het noodzakelijk ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen voor deze soort:

Soort	Verbodsbepaling	Mitigerende Maatregel
Wilde marjolein (<i>Origanum vulgare</i>)	art. 8: vernietigen van planten op groeiplaatsen	geen

4.3 Aanbevelingen

Hieronder worden enkele maatregelen besproken, die schade aan beschermde soorten kunnen helpen voorkomen, verminderen en/of compenseren. daarmee wordt tevens invulling gegeven aan de zorgplicht, die altijd van kracht blijft.

- Bij het verwijderen van beplanting en het slopen van gebouwen in het plangebied kan verstoring van broedvogels optreden. Alle werkzaamheden die betrekking hebben op het verwijderen van opgaande vegetatie en het slopen van gebouwen

dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen verschilt per soort, maar loopt ongeveer van half maart tot half augustus.

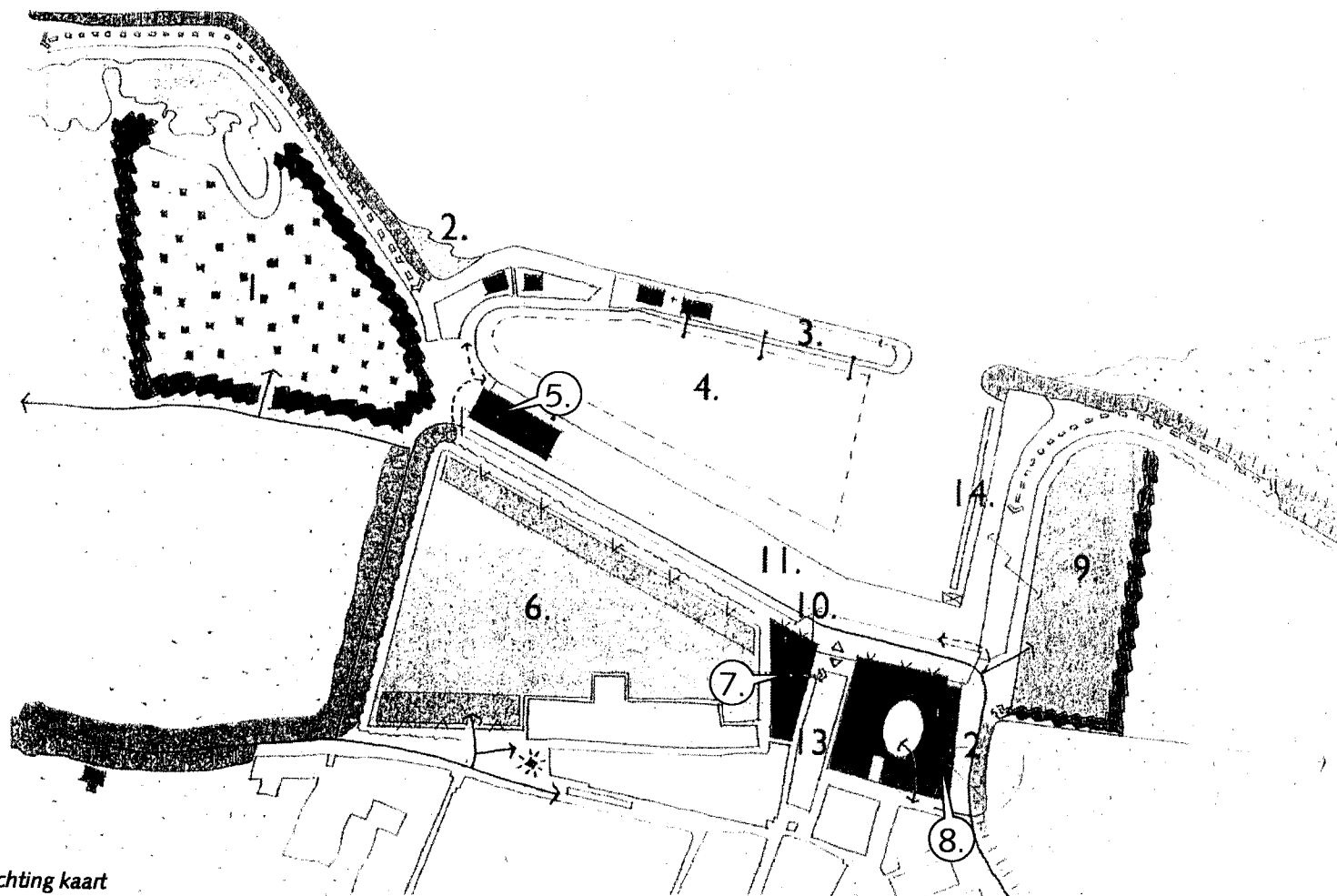
- In tegenstelling tot andere zoogdieren vertonen rustende egels geen direct vluchtgedrag bij naderende verstoring. Aanbevolen wordt om het terrein voor het verwijderen van de ruige begroeiing te controleren op eventueel aanwezige egels. Eventueel aangetroffen dieren kunnen verplaatst worden naar geschikt biotoop in de directe omgeving van het plangebied. Voor het verplaatsen van egels over korte afstand is geen ontheffing noodzakelijk, er wordt in dit verband gehandeld in navolging van de zorgplicht.
- Het dempen van sloten wordt bij voorkeur in het najaar (na het voortplantingsseizoen) uitgevoerd. De sloten wordt, indien nodig, afgedamd en op één plaats verdiept. De waterstand wordt vervolgens verlaagd tot enkele centimeters diep. Eventueel aanwezige vissen zullen zich in het diepe deel verzamelen, en nog in het water aanwezige amfibieën zullen het droogvallende water op eigen kracht verlaten. Vissen en eventueel achtergebleven amfibieën worden gevangen en overgebracht naar geschikt water in de nabije omgeving. De sloot wordt kort na het droogvallen en leegvissen gedempt.
- Kort voor het bouwrijp maken van de Kleine Suzannapolder wordt aanbevolen de aanwezige vegetatie kort af te maaien. Hierdoor wordt het terrein minder geschikt voor zoogdieren (en amfibieën) en zullen deze voor een deel al uit eigen beweging uit het gebied wegtrekken. Het bouwrijp maken van de Kleine Suzannapolder kan daarna het best aan de oostzijde aangevangen worden. Vervolgens wordt naar het westen toe gewerkt. Hierdoor kunnen de nog achtergebleven zoogdieren en amfibieën eveneens nog uit het plangebied wegtrekken.
- Aanbevolen wordt om, indien bij de aanleg van nieuwe kades en steigers in het havengebied te Sint-Annaland de stortsteen met wieren vernietigd wordt, zo mogelijk in de nieuwe inrichting rekening te houden met ontwikkelingsmogelijkheden van wiervegetaties. Mogelijk kan met de plannen in de haven ook aangesloten worden bij de dijkverbeteringsmaatregelen die in de toekomst mogelijk uitgevoerd dienen te worden. De gemeente kan hierover contact opnemen met het Projectbureau Zeeweringen te Middelburg.
- Voor andere soorten worden geen specifieke maatregelen aanbevolen. De meeste in het plangebied algemeen voorkomende dieren zullen wegtrekken naar geschikt terrein in de omgeving. Het wegvangen en verplaatsen van muizen wordt niet aanbevolen. Deze dieren zijn zeer stressgevoelig, een belangrijk deel van de dieren zal naar verwachting de translocatie niet overleven.

5 Literatuur

- Bergmans, W. & A. Zuiderwijk, 1986. Atlas van de Nederlandse amfibieën en reptielen. Uitgave nr. 39, KNNV, Hoogwoud.
- Bogaerts, S. 2004. Secretarieel jaarverslag 2002, waarnemingen overzicht. RAVON 17 6(2) 2004. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Bogaerts, S. 2003. Secretarieel jaarverslag 2001, waarnemingen overzicht. RAVON 15 5(3) 2003. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeek & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Creemers, R.C.M., 1996. Bedreigde en kwetsbare reptielen en amfibieën in Nederland. Toelichting op de Rode lijst, IKC, Wageningen.
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & De Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2003. Waarnemingsverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003.
- Gittenberger, E., W. Backhuys, Th. E.J. Ripken, 1984. De Landslakken van Nederland. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Gittenberger, E., A.W. Janssen, W.J. Kuijper, J.G.J. Kuiper, T. Meijer, G. van der Velde, J.N. de Vries, 1998. De Nederlandse Zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Huijbregts, H., 2003. Beschermde kevers in Nederland. Nederlandse Faunistische Mededelingen 19-2003, pag. 1-27.
- Janssen, S., 2003. Dagvlinders (Lepidoptera) in de periode 2000-2002. In: Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen 2003, EIS-Nederland, de Vlinderstichting en Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Leiden.
- La Haye, M., P. Bergers & W. Nieuwenhuizen, 2001. Beschermingsplan noordse woelmuis: maatwerk vereist! Zoogdier 12(2): 3-8.
- Lange, R., P. Twisk, A. Van Winden & A. Van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij / VZZ / Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen. Media Publishing – III, Doetichem.
- Prinsen, H.A.M. & R. Lensink, 2003. Beoordeling van mogelijke knelpunten voor vogels van de beoogde windturbinelocatie in de Moggershil- en Anna-Vosdijkpolder, Gemeente Tholen. Rapport nr. 03-143, Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Provincie Zeeland 2001. Natuurgebiedsplan 2001. Aankoop, inrichting en beheer van natuur en landschap, Provincie Zeeland, Middelburg.
- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn, 2004. Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Van Berchum, A.M. & A.J.M. Meijer, 1997. Hardsubstraat-levensgemeenschappen in de getijdezone van de Oosterschelde; Toestand 1993-1995 en vergelijking met 1983-1985. Rapport RIKZ-97.006 / Rapport Bureau Waardenburg 97.19. Rijkswaterstaat / Bureau Waardenburg bv.

<http://www.anemoon.org>

Bijlage 1 Projectenkaart plangebied

Toelichting kaart

Bij de herinrichting van het Havengebied zijn 14 deelgebieden te onderscheiden:

1 = Camping	5 = CZAV-gebouw	9 = Bedrijventerrein	13 = Havenplein
2 = Strandje	6 = Kleine Suzannapolder	10 = Boulevard	14 = Combi--steiger met kade
3 = Havendam	7 = Westelijke pleinwand	11 = Kade	
4 = Jachthaven	8 = Industriegebied	12 = Dorpsentree	